

تاریخ امیرحیدر

تاریخ امیرحیدر (ta.rix-e.a.mir.hay.dar)، کتابی به فارسی در شرح رویدادهای روزگار فرمانروایی امیرحیدر منغیتی (۱۲۱۵ / ۱۸۰۰ - ۱۲۴۲ / ۱۸۲۶م) نوشته ملا عبدالله و ملا محمد شریف. در سر سخن آمده که این کتاب هشتاد و هشت داستان (باب) را در برگرفته، اما بیش از هشتاد و یک باب ندارد. بابهای یکم و دوم شرح کوتاهی از تاریخ بخارا، اشترخانیان و جانشینان آنها، منغیتیان را به دست می دهد. باب هفتم که زاده شدن امیر حیدر از امیر شاه مراد (۱۱۹۹ - ۱۲۱۵ ق) و ملکه جانک دختر ابوالفیض خان اشترخانی (۱۱۱۷ - ۱۱۶۰ق) را در برگرفته تا پایان کتاب که از مرگ امیر در ۱۸۲۶م سخن رانده، یکسره تاریخ فرمانروایی حیدر است. گویا این کتاب در اصل مفصل تر از آنچه اکنون است، بوده و به دست کاتبی ناشناس تلخیص شده است. نسخه ای از تاریخ امیرحیدر به شماره ۱۸۳۶ در پژوهشگاه خاورشناسی فرهنگستان علوم ازبکستان نگهداری می شود.

منابع: تاجیکان؛ زیر «تاریخ امیرحیدر»؛ دایرة المعارف شوروی تاجیک، ۲۹۱/۷؛ فهرست دست نویس های شرقی فرهنگستان علوم ازبکستان، ۸۶/۱؛ فهرست نسخ خطی انستیتوی شرق شناسی ابوریحان بیرونی، ۲۰/۱؛ میراث اسلامی ایران، ۵۴۹/۱.

قبادیانی

Таърихи Амир Ҳайдар

Таърихи Амир Ҳайдар, китобе ба форсӣ дар шарҳи рӯйдодҳои рузгори фармонравоии Амир Ҳайдари Манғитӣ (1215/1800-1242/1826), навиштаи Мулло Ибодулло ва Мулло Аҳмад Шариф. Дар сарсухан омада, ки ин китоб ҳаштоду ҳашт дoston (боб)-ро дар бар гирифта, аммо беш аз ҳаштоду як боб надорад. Бобҳои якуму дувум шарҳи кутоҳе аз таърихи Бухоро, Аштархониён ва ҷойнишини онҳо Манғитиёнро ба даст медиҳад. Боби ҳафтум, ки зода шудани Амир Ҳайдар аз Амир Шохмурод

(1117-1215 қ.) ва малика Ҷонак духтари Абулфайзхон Аштархонӣ (1117-1160 қ.)-ро дар бар гирифта, то поёни китоб, ки аз марги Амир дар 1826 сухан ронда, яксара таърихи фармонравойии Ҳайдар аст. Гӯё ин китоб дар асл муфасссалтар аз он чи акнун аст, буда ва ба дасти котиби ношинос талхис шудааст. Нусхае аз таърихи Амир Ҳайдар ба шумораи 1836 дар Пажухишгоҳи шарқшиносии Академияи илмҳои Ўзбекистон нигоҳдорӣ мешавад.

Манбаъҳо: Тоҷикон, зери “Таърихи Амир Ҳайдар”; Энциклопедияи советии тоҷик, 7/291; Феҳристи дастнависҳои шарқии Академияи илмҳои Ўзбекистон, 1/86; Феҳристи нусхаҳои хаттии Институти шарқшиносии Абӯрайҳони Берунӣ, 1/20; Мероси ислонии Эрон, 1/549.

Қубодиёни

Донишномаи адаби форсӣ. Адаби форсӣ дар Осиёи Миёна. – Техрон:
Интишороти вазорати фарҳанг ва иршоди ислонӣ, 1380, ҷ. 1,
сах. 248.